אומר שהחיינו ודוקא לעצמו אבל לאחר לא מברך מידי דהוי תנא ובירושלמי (פ' הרואה) תניא העושה לעצמו מברך לעשות סוכה [ס] עשאה לאחר מברך על עשייה סוכה ואגמרא דידן סמכינן דגרסינן בפרק התכלת (דף מב.) אמר רב חסדא כל מצוה שבשירה על ידי נכרי אין ישראל מברך על עשייתה וסוכתא נמי דכ"ד כשירה ואיכא מ"ד כל מצות שהיו עשיינן נמי מצוה אין צריך לברך היתה עשויה ועומדת אם יכול להדם בה דבר מברך מיד ואם לא לכשיכנס בה מברך שהיה משמע דבריהם כשבירך שהחיינו בעשייתה אינו מברך שהיה בכניסתה ומיהא הלא צריך לברך שהחיינו בשביל המועד כמו שמברכין זמן בכל המועדים וי"ל כיון דסוכה מחמת המועד קתני אפילו בלא יו"ט דאמרינן לקמן דאי לא בריך אחידתא מברך למחר ולימא מאחרת לפי זה כ"ש כשבירך זמן על הלולב ביו"ט ראשון שאין צריך לברך עליו זמן ביו"ט שני. מ"ר אמי חזינא לרב כהנא דמסדר לה אכסא דקדושה:

ד תנ"ר היו לפניו מצות הרבה מברך אקב"ו על המצות רבי יהודה אומר מברך על כל אחת ואחת בפני עצמה אמר ר' זירא ואיתימא ר' חגינא בר פפא הלכה כר"י. נרסי' בפרק החליל (דף טו.) איתמר רב יהודה אמר סוכה ואח"כ זמן רבה בר בר חנה אמר זמן ואח"כ סוכה והלכתא סוכה ואח"כ זמן [ג] יש מן הגדולים אומרים דבליל שני אומר זמן תחלה דזמן לא קאי אסוכה דאפילו אם היה ליל יו"ט ראשון חול יצא בזמן דסוכה [ק] ולפי קבלת בני מייבר"ם שהלכו בין בשעת עשייה בין לאחר עשייה קאי זמן ומי אסוכה ולרבי"ה כתב שבכל פעם ל"ל זמן באחרונה דהא יו"ט שחל להיות אחר השבת מברך יקנה"ז אע"ג דזמן לא קאי אהבדלה וי"ל דלא דמי דהתם הייט טעמא משום דהבדלה עשויה טוב הלכך אין להפסיק בזמן בין טורא פרי הגפן להבדלה אבל הכא אי סוכה לא בעי זמן בליל שני למה יפסיק בסוכה בין קידוש לזמן דהא איכא אמורא דס"ל דאפילו בליל ראשון דסוכה בעיא זמן סמוך לקידוש וקאי ממי אסוכה דבתריה וא"כ בליל שני אי סוכה לא בעיא זמן לכ"ע ראוי לסמוך הזמן לקידוש: **מתני'** מיד התיטוקות שומעין לוליבין ומוכלין את אחרוניהן פירש רש"י לולבי התיטוקות שומעין הגדולים מידם ואוכלין אחרוניהם של היטוקות ואין בדבר לא משום גזל ולא משום דרכי אלוס שבבר הגזו כן משום שמחה. וכתבו התוס' שיש ללמוד מכאן לאותם שחורים שרוכבין לקראת חתן ונלחמין זה עם זה וקורע בגדיו של חבירו או מקלקל את סוסו שהם פטורין שכך הגזו מחמת שמחת חתן [ר] וכ"ל דמתניתין לא מיירי כלל שחטפו הגדולים מיד הקטנים אלא ס"ס מיד שגמרה מצות הלולב והערבה התיטוקות שומעין לולביהן של עצמן מהגדולים שהלולב אחרוך ושוחקין בהן התיטוקות ונם עושים מן הגולין כמין עבטות וחפצים לשחוק בהם ואחרוניהם היו אוכלין והשתא ניחא הא דפריך בגמרא לעמלן דאמר אחרון בשביעי מותר דהכא משמע היטוקות אין גדולים לא ורש"י דחק לפרש דהכי פריך דהיטוקות דוקא שלא הוקלה לאלה גמורה אבל של גדולים שהוקלה לאלה גמורה לא ובקה לי ר"ש הוא לי ר"ש לעמור דהיטוקות אין גדולים לא ושוב [ש] לולבין גדולים לאה לו: [דף מו ע"ב] **גמ'** א"ר יוחנן אחרון בשביעי אסור בשמיני מותר. סוכה אפי' בשמיני אסורה וא"ל אמר אחרון אפי' בשביעי מותר [ת] אא"ל רב פפא לאביי לר"י מ"ש סוכה מ"ש אחרון א"ל סוכה דחזי לבהם"מ דאי מתרמי ליה סעודתא בעי למיתב בנוה ומיכל איתקלא לבין השמשות ומינו דאיתקלא לבין השמשות איתקלא לטולי יומא דשמיני אחרון דלא חזי לבין השמשות ולא איתקלא לבין השמשות לא איתקלא ממי ליומא דשמיני וא"ת אחרון ממי ממה נפשך בין השמשות אסור דשמא יום הוא וכיון דאיתקלא לבין השמשות איתקלא ממי לכל היום [א] וי"ל דבבה"ש לא שייך לאימר מינו דאיתקלא לבין השמשות כיון שלא נאסר בין השמשות אלא מחמת ספק יומא שעבר:

ה וכן ממי אחרון הפרים שבעה אחרונים לשבעה ימי החג כל אחד יוצא בו ואוכלו לאחר ולע"ג דאיתקלא בין השמשות מחמת ספק יום שעבר וה"ל אחרון בפ"ק דיו"ט (דף ה.) נבי שבת ויו"ט דאמר רב עולה בזה אסורה בזה ומפרש טעמא משום הכנה ולא שייך לאימר משום מינו דאיתקלא לבין השמשות אע"ג דרבי יהודה ס"ל (שבת דף קט:) דאית ליה מוקלה וכן שני ימים טובים של גליות דעולה בזה מותרת בזה וכן בפרק בכל מערבין (דף ט.) נבי לבין עבול יום שמלאהו מן החביות של מעשר עבול ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחגר דבריו קיימין ואם אמר עירבו לי בזה לא אמר כלום משום דסוף היום קנה עירוב לו משום דבעינן סעודה הראויה מבשל יום הא לי תחלת היום קנה עירוב לו לי לא בעינן סעודה הראויה מבשל"ו הוי עירוב ולא אמרינן דלאו ראויה בשבת הוא מינו דאיתקלא בין השמשות כיון דלא איתקלא אלא מחמת יום שעבר ולא דמי לסוכה דאמרינן משום דאי מיתרמי ליה סעודתא בין השמשות

קרבן

הרי"ף המה: [ס] **עשאה** לאחר מבדך על עשייה סוכה . יש עשם המיוחד הבכרה כפי שבתבו המפרשים בפ"ק דפסחים דכל המצות הנעשות ע"י אחר הכל מברך בעל הבתאבי' אתם נבי מיי ה לא קנינ דלאו היום מל . מהכמ"ה . אבל בי' הדיים עשאה לאחר מבדך לעשות סוכה לו לשמו ופי' ם מהרמ"ל בל"ח דפוסל סוכה שלולה מש"ה הולבך האחד לעשותה לשם מי שיבא בה. ותתה אני הא הוכה עם בירושלמי הטוה מפיליו לו לולב לאחר כו' וכוי תפילין מיוחדי' ומברה"מ מקיים הביכלה לעשות סוכה לשמה לב"ם דסוכה לשמה בשיבן מש"ה אם הוא עושה לשלמו מ"ל נותר בבכרה שהוא עושה לשמה דמעשיו שיוכר ומבכר לה ליבר בסוכה מוכיחין שפיר דעשאה לשמה אבל אם עשאה לאחר אין כאן מעשים מוכיחים ולכבי ל"ל בבכרה כך דעשאה לשמה ס"כ . וכוי לולב מיוחדים . ושוב בין לאחר וכין לאחר קשה אאלי צריך תוס' להביא ראיה לאין הלכה כהך בירושלמי אפ' אחבלא . ה"ל לאיאמר כיון דאתנן לא קי' אבל"ם וכל"ם אם"ם לא עבדינן כהך בירושלמי וכ"ל לקיים הבכרה לעשות סוכה לשמו. וכ"ה בירושלמי אלפיגו ופ"ם מ"ם רבינו בפ"ג דבכרות ס"ם י"ג דאיתם אמ"ג אבא אבל בלום דין הוא שיפסול את אחרים דבל ישראל מברכים זה בזה אלא מדרבנן כו'. מש"ה מבדך על עשיית סוכה לחבינו שלוו ה' לעשות סוכה לשמו לשם מי שעושה סוכה בשבילו. כי ישראל מברכים זה בזה ומצוה כל אחד לעשות מצוה בשביל חבירו מי' בשו"מ מהכ"ה י' כ' כו' ס"ח: [צ] **יש** מן הגדולים אומר דבליל שני אומר זמן המילה. דזמן לא קאי אסוכה דאפילו אם היה ליל יו"ט ראשון חול יצא בזמן דסוכה. מתעמי להקשות הא בסמוך מי' מוקפות כיון דסוכה מחמת המ' קאתי מבבת הוא אמ"פ שבירך בחול פומר זמן המ' אא"ל שני לא בבך זמן בלל כיון דיצא בלול ראשון בזמן דסוכה פטור ומי מזמן המ' לפי סבלמו כיון דזמן מחמת המ' קאתי . ונראה לי לייבב לבאותה לון מקום לקוביית תוס' דהא דקתני לבבינגם בה מבבך אמים הייטו לייבב וזמן דסוכה אבל בשבירך שהחיינו בעשייתה אינו צריך לבבך אמים על סוכה . אבל צריך לבבך זמן בשביל המ' וכ"ת מאי בפקא מיניה אם יאמר זמן אחר לייבב בסוכה כי בשיבבך בשעת עשיה מבבך על הג זמן בתחלה ואח"כ לייבב אבל אם לא בירך בשעת עשיה אומר סוכה ואח"כ זמן דזמן קאי ממי אסוכה אלא שקוביים הטוס' אחלא לרב דסבר תמיד סוכה ואח"כ זמן מעשה תוכת היום קודם בין בליל ראשון בין בליל ב' ולרבה בר בר חנה ס"ל לריפך בכל פעם זמן ואח"כ סוכה תדיר קודם מקמין תוס' שפיר לדידהו היי מתבלים הבריאתא. תמהם רבינו שמתליא לאלה בין בלילה הראשונה אומר סוכה ואח"כ זמן ובלילה שניה זמן ואח"כ סוכה ולאי צריך ביאור מב"ל לאלה מבבתו נגד הי לבוותא רב ורבה בר בר חנה . וי"ל דלישנא דגמרא דהתם לתה מבייש ולכאלה סוכה ולאחר כך זמן ה"ל לאימר ולכאלה בוותיה דרב אלא ולאי ולכאלה בוותיה דרב אלא מעמיה דמונת היום עדיף ה"ל קשה קושיית הבי"ת אמר' דמתני' דמתני' אלא מלוך תמן קשה לבן לבא אלא דלכאלה סוכה ואחר כך זמן כדי שזמן קאי ממי אסוכה אבל בליל שני זמן ואח"כ סוכה ואם בן המתא הזר רבינו מבבתא תוס' ול"ל אפילו בבינך בחול שהחיינו על הסוכה מ"מ צריך לבבך על הבן לאחר הקידוש וקביעות תוס' בלאו הכי לק"מ אלינא דהלכתא ודוק היטיב ובוד י"ל פשוט שזה בל' רבינו קבלת בני מייבר"ם אבל לבינא בסוכה בין מיני הבלולים ובין הבלולים הבריאתא. [ק] ולפי קבלת בני מייבר"ם בליל ראשון ל"ו: [ר] **ונ"ל** דמתני' לא מיירי כלל שמשמשו הבלולים מיד

דאע"ג דלא מחייב למיכל בה אלא משום ספק יום שעבר דלמא יום הוא מ"מ מיחייב למיכל בה מאיזה טעמא שיהא [ב] וצריך לעשות מעשה בין השמשות לאכול בה ולוי דאסר אחרון אף בשמיני ופרש"י מינו דאיתקלא בין השמשות דשמיני משום דספק יום שביעי איתקלא לטולי יומא וא"ל לומר כן שהוכחתי כבר דליכא מאן דאית ליה סברא דלא אלא הייטו טעמא דנזר אחרון אטו סוכה] וא"ת הא דאמרי' בשמעתין נבי אחרון לדידן דאית לן תרי יומי שמיני ספק שביעי אסור [ג] ואמאי אסור דהא לא נעלים ליה אלא ע"כ משום דהואיל דאיתקלא בין השמשות מחמת יום שעבר [ד] וי"ל דשאני התם דאם יבא אליהו ויאמר דעבדוה לאלול הוי שמיני שביעי. וכן אי מיקלע שבת שמלאי יום עוב אחרון של חג טיבלא אלא להסתפק מנוי סוכה עד מוצאי שבת. ונראה דשרי בשבת משום דאיתקלא בין השמשות לא אסריגן ליה כדפי'. ואי משום שבת ויו"ט קדושה אחת היא האמר רב בפ"ק דיו"ט (דף ד.) הלכה כתרבעה זקנים ואליבא דר"א דאמר שתי קדושות הן ונם משום הכנה ליכא למיסר [ה] דמה הכנה יש כאן. וה"ר פרץ ז"ל כ' בשם נדולי אייבר"ם דאם חל יו"ט האחרון של חג בשבת דאסור אחרון אע"ג דאמרי' הקיטי ספק שמיני מותר ה"מ בשאר הימים אבל הכא אסור משום הכנה דאין שבת מכינה ליו"ט ולמאי דפרישית דלא שייך כאן הכנה מותר וכן עמא דבר. ולדידן דאית לן תרי יומי

הגה"ה

*אחרון שנפסל אסור לאוכלו כל שבעה שמתחלה נוקלה לשבעה אבל בשמיני שרי. מא"ז:

היכי עבדינן אמר אביי אחרון שמיני ספק שביעי אסור הייטו ספק שמיני מותר* וכן הלכה: [ל] **פרש** ז' אחרונים לו' ימים רב אמר כל אחד ואחד יוצא בו ואוכלו ולתלתר ורב אסר אמר כל אחד ואחד יוצא בו ואוכלו למחר וקי"ל כרב אסי דהא ר"י קאי כוותיה. ולענין מיהב בסוכה בשמיני הלכתא מיהב יתבינן ברוכי לא מברכינן* והייטו טעמא דלא מברכינן דיוק דיוק שמיני עלרת הוא מ"מ לברוכי אסוכה דקיימין אהדדי מי יום סוכה הוא לא שמיני עלרת הוא ולי שמיני עלרת הוא לא יום סוכה הוא ומשום דספיקא היא תרוייהו עבדי' לאומרא יתבינן בסוכה [ו] ולא מברכינן וטרגין בה מנא דהוא יום טוב דהוא יום שמיני עלרת ועבדינן לאומרא אבל בלולב לא רלו לתקן שיעולוהו בלא ברכה מספק לפי שהוא מוקלה לעלטול ומיכרת מילתא שהוא טהא בה מנא חול [ז] אבל סוכה פעמים שסוכתו עריבה עליו ואוכל בה אפי' ביו"ט אחרון: [דף מז ע"א] אמר ר' יוחנן אומר זמן בשמיני של חג ולוי אומר זמן בז' של פסח ובן אמר ר"ש אומר זמן בשמיני של חג ולוי אומר זמן בז' של פסח והיינו נמי הכי שמיני לענין פז"ר קש"ב פיים בפני עצמו זמן בפ"ע רגל בפני עצמו קרבן בפ"ע שיר בפ"ע ברכה בפ"ע. פירוש ברכה בפ"ע בתפלה וכברכת המזון אם יום שמיני חג עלרת הזה רגל בפ"ע לאמלי הלכתא [ח] לדאמר רב (מועד קטן דף כד:) יום ל' לפני החג ובחג ושמיני עלרת הרי כאן כ"ח יום לאמרן ל':

ן [דף מו ע"ב] **אמר** ר' זירא לא לקני לימים לוליבא ליטקא ביומא עבדא קמא מ"מ יטקא מקני קניא קטיי לא מקני ולשמחה דקא כפיק בלולב שאינו שלו*:

הגה"ה

*ולא דמיא לגר שניא דאמר (כתובות דף כ.) כשהוא שוקה זמן כשהוא שוקה זמן כשהוא נגבע לא קני ולא מקני ופירש רבינו אליעזר בר נתן שאם תופס עם התינוק היון אלא יצא מידו לגמרי שפיר דמי ונקיטי הדעת מתיירין אותו לתקומו ובתינוקות מעצמם טעלין אותו ומברכין עליו. מא"ז:

מתני' הלל והשמחה שמנה כילד מלמד שלשים חייב בכבוד יום טוב האחרון כשאר ימות החג* : **ז סוכה** שבעה כילד גמר מלאכתו לא יחיר את סוכתו אבל מוריד הוא את הכלים מן המנחה ולמעלה בשביל כבוד יו"ט האחרון* : **גמ'** אין לו מקום לחוריד את הכלים מהו רב חייא בר אשי אמר פוחת בה הרבעה וריב"ל אמר מדליק בה את האר ולא פליגי הא לן והא לן היינו סוכה קטנה גדולה מאי מעייל בה מנא דמיכלא כרבא דאמר רבא מנא דמשהיא במעלתא מאי דמיכלא לבר ממעלתא פרש"י הא לן לבני בבל שהשמיני שלנו ספק שביעי דלא קיים לן בקיבועא דירחא מדליק בה את האר ולא יפחתנה ויפקילנה לפי שלריך בה לאמר והא לן לבני מ"י דקיים להו בקיבועא דירחא דלא יחבי בסוכה בשמיני פוחת [ט] משמע מתוך פירושו דסוכה קטנה לריך להדליק בה את האר כדי

נתנאל

הקטנים . וכ"ל קושר פירוש זה מדאמרינן בברלאנית רבה מעשה בחדיד אחד כו' בשביעי של עכנם אלן ומתם אתחונין מיד התיטוקות ס"ם . אמנם ביוקבא רבה פכתא בחוקוחי לאיתי מעשה זה בטעמא אחרת שמעיינ לפי' זה ז"ל אלן ר' לו לבכה"ע ומתא ממן מן חילון אתרונין דמיטקיא מקלקלי ביום הוטפנא ומניון ממן מיד התיטוקות שומעין כו' ומי' בים"ם ב"ק פ"ו: [ש] **לולבין** גדולים אמר לה. שמעפו מיד התיטוקות: [ת] **א"ל** רב פפא לאביי לר"י מ"ש סוכה מ"ש אחרון. וא"ת מאי פריך איתא דסוכה אחרון משום סתירת אוהל ובעוד הסוכה קיימת אחרון אסור ל"י דסוכה בשמיני אסורה ולא בעפלת. וי"ל דמש"ה פריך לאביי דאמר בשמיני ספק שביעי אסור משום דנזר אטו סוכה. ואי משום סתירת אוהל לא שייך לתיגזר אלא מ"מ משום מוקלה. ואייני אפילו בעפלה מש"ה פריך שפיר מ"ש סוכה מ"ש אחרון: [א] **וי"ל** דבכי האי גונא לא שייך לאימר מינו דאיתקלא לבהמ"ח כיון שלא נאסר בהמ"ח אלא מחמת ספק יום שעבר. ואם תקבי אמתי לא אילו אחר אחרון ובכיון דבאמת אחרון מותר בבהמ"ח כיון דמוקלה כל ז' מדרבנן ובהמ"ע הוי ספיקא דרבנן לקולא. משא"כ בסוכה דבין בשמשות דידה ספיקא דאורייתא היא דהא דבעינן מקבלת דאפי' סוכה אסורים כל ז'. דמ"ל אתאי קאמר דסוכה אסור כיון דאילו אחרוני לי' אסורה ה"ל לבעיי דסוכה אסורה משום מינו דאיתקלא לבהמ"ח מש"ה אחרון דלא איתקלא לבהמ"ח דספיקא דרבנן הוא אלא מ"מ לאפי' בחילו אתרוייהו לא אמרי' מינו מחמת ספק יום שעבר: [ב] **ה"נ** אמ"ג דבר [כר"ש] כו' בשלמי שבת דף קו:: ה"ב ונם אי לא בעינן: [ב] **וצריך** לעשות מעשה בין השמשות לאכול בה. ותוי כתו דחיה בידים כדאמרינן לר"ש ליה מוקלה ומנקלה דחיה בידים אים ליה וא"ת ס"ל לרבינו לפרש דבי הי"ק דלא אתרוחי ליה סעודה בין השמשות בבי לאיכל בעוב אע"ל לאכול אוכלו מבבי"ו . וא"ל כאחר בשמיני משום סתירת אוהל. וי"ל כדפירשתי דלהבי אמבי אבי ולהבי לאוסר אחרון בשמיני ספק שביעי אינו נזרה ל"ח לומר מעשה סתירת אוהל: [ג] **ואמאי** אסור. וביבינו לא מחייבת דעתו בסוכה אוהל דנזרי' אטו סוכה דא"כ הוא שיבי ספק שמיני נמי נגזור: [ד] **וי"ל** דשאני התם כו' הוי שמיני שביבי. ולפ"ז אקבי לן בכל הבי קושיות דלעיל ולוכה לאחרוני דלאי אמשם אסור אלא אחל לא שייך לתגזר אחרון אטו סוכה הא עצמי' לאחרון כפי א"ם כרבינו אמשם אלא אלינו. ול"ל דסוכה בעפלה אייני דומיא דאחרון לאחרי' ספק אסור כל ז' כדאיתא בפ"ש בי' מנס"ה ודומיא דסכי סוכה בעפלה מכ"מ אסורה כל שמונה. ואמאי לאחרון לגזרא לפניך מ"ש הנ"ז שם בק"ז דאם בשבל אחרון אסור בח' לף לדידן דקי"ל לאסור בח' ס"ם בחריבות ואגנה היא דא"כ היכי קאמר בק"ב ז' אינא בשמיני לאחרון דמומל דאמר ר"ז אחרון בעפשל אסור לאוכלו כל שבעה. ואי כדבבי מ"ז אינא ל' זירא אבר כלו והא דלא אסר בשמיני היינו עמתא משום דעפשל: [ה] **דמה** הכנה יש כאן. כי' מ"ם בפ"ק דבילה אי' מ': ה"ג בי אסור בבוכרי לוכה בסוכה דאתרי אהדדי: ה"ג ומשום דמעפשלא לן בתלוויהו: [ו] **ולא** מבכרינן ומוכרין ביה מנהג ו"ט. והא דמבכרינן בל סעיפת הטוחר בלול שני אלא מיישנן לזילותא דיו"ט אי כי' בהר"ן שני מיכולים ומוכה בח"ל בח"ם בשם ר"מ אי' הש"ל: [ז] **אבל** סוכה פעמים שסוכתו מריבה עליו ואוכל בה אפילו ביו"ט האחרון. אמנם אם כלותו ומוכן עם לינה לו לוחות לו בוס שיבי אויר אין מן הכלאי לאכול בסוכה בסוכה שמיני ספק שביבי: [ח] **לבדאמר** רב מו"ק דף כ"ב. ושיין תוס' דף מח. ה"ג בב מיא בר בב: [ט] **משמע** מתוך פירושו דסוכה קטנה לריך להדליק בה את האר.

בקביעת החדש. וכבר בארנו שעיקר האיסור בנטילת הלולב בשבת נורה שמא יעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים: יח כל שהייב בשופר ובסוכה חייב בנטילת הלולב. וכל הפטור משופר וסוכה פטור מנטילת לולב. "קטן [ז] הוידע לנענע חייב בלולב מדברי סופרים כדי לחנכו במצות: כ הלכה למשה מסיני שמביאין במקדש ערבה אחת חוץ מערבה שבלולב. ואין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב. ושיעורה אפילו עלה אחד בבד אחד: כא כיצד היתה מצותה. בכל יום ויום משבעת הימים היו מביאין מרוביות של ערבה וזוקפין אותן על צדדי המזבח וראשיהן כופין על גבי המזבח. ובעת שהיו מביאין אותה וסודרין אותה תוקעין ומריעין ותוקעין. חל יום שבת להיות בתוך החג אין זוקפין ערבה אלא אם כן חל יום שביעי להיות בשבת זוקפין אותה בשבת כדי לפרסמה שהיא מצוה: כב כיצד היו עושין מביאין אותה מערב שבת למקדש ומניחין אותה בגניזות של זהב כדי שלא יכמשו העלין. ולמחר זוקפין אותה על גבי המזבח ובאין העם ולוקחין ממנה ונוטלין אותה כדרך שעושין בכל יום. וערבה זו הואיל ואינה בפירוש בתורה אין נוטלין אותה כל שבעת ימי החג זכר למקדש אלא ביום השביעי בלבד הוא שנוטלין אותה בזמן הזה. כיצד עושה לוקח [ז] בד אחד או בדין הרבה חוץ מערבה שבלולב וחובט בה על הקרקע או על הכלי פעמים או שלש בלא [ח] ברכה שדבר זה מנהג נביאים הוא: כג בכל יום ויום היו מקיפין את המזבח בלולביהן בידיהן פעם אחת ואומרין אנא ה' הושיעה נא. אנא ה' הצליחה נא. וביום השביעי מקיפין את המזבח שבע פעמים. וכבר נהגו ישראל בכל המקומות להניח תיבה באמצע בית הכנסת ומקיפין אותה בכל יום כדרך שהיו מקיפין את המזבח זכר למקדש: כד ביה היה המנהג בירושלים. יוצא אדם מביתו שחרית ולולבו בידו. ונכנס לבית הכנסת והוא בידו. מתפלל והוא בידו. ויוצא לבקר חולים ולנחם אבלים והוא בידו. וכשיכנס למדרש משלחו לביתו ביד בנו או ביד עבדו: כה מקבלת אשה הלולב מיד כנה או מיד בעלה ומחזירתו למס בשבת בזמן שיהו נוטלין לולב בשבת. וביום טוב מוסיפין על המים ובמועד מחליפין המים: כו [ט] הדס שבלולב אסור לדריח בו מפני שאינו ראוי אלא לריח והואיל והוקצה למצוה אסור לדריח בו. אבל אתרוג מותר לדריח בו שהרי הוקצה למצוה מאכילה: כז ואסור לאכול אתרוג כל זמן השביעי מפני [ז] שהוקצה למקצת היום הוקצה לכולו. ובשמיני מותר באכילה. ובזמן הזה שאנו עושין שני ימים אף על פי שאין נוטלין לולב בשמיני האתרוג

יום כל שהייב וכו'. זה כתב בשביבים מתם עמה סתמן נתמא ומשנה בסמוכה: קטן פטור לענע חייב בלולב מדברי סופרים וכו'. בסנהדרין (סנהדרין ס"ב) קטן שיודע לנענע חייב בלולב ומברכו לנענע ומשנה בסמוכה: כ הלכה למשה מסיני מביאין במקדש ערבה אחת. פרק לולב ומערבה (דף פ"ב) מתני' ולכנגן ערבה במקדש ומשנה בסמוכה: כא כיצד היתה מצותה. פרק לולב ומערבה (דף פ"ב) מתני' ובכל יום ויום מביאין מרוביות של ערבה וזוקפין אותן על צדדי המזבח וראשיהן כופין על גבי המזבח. ובעת שהיו מביאין אותה וסודרין אותה תוקעין ומריעין ותוקעין. חל יום שבת להיות בתוך החג אין זוקפין ערבה אלא אם כן חל יום שביעי להיות בשבת זוקפין אותה בשבת כדי לפרסמה שהיא מצוה. גמ' ערבה מנהגא הוא דאמר רב אחא בר יעקב אמר רב אמר רב אבא מרבי אבא אמר רב אמר רב אבא מרבי אבא אמר רב אמר רב אבא מרבי אבא